

การเขียนโน้ตเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ในบุคคลที่มีการปะทะสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม

นางสาวปิยะนุสรณ์ ศิริสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-638-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE REAFFIRMATION OF CULTURAL IDENTITY IN CROSS-CULTURAL
ENCOUNTERS**

MISS PIYANUSORN SIRISUK

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Social Psychology**

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-638-2

ปิยะนุสรณ์ ศิริสุข : การยืนยันในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ในบุคคลที่มีการปะทะสัมพันธ์
ข้ามวัฒนธรรม (THE REAFFIRMATION OF CULTURAL IDENTITY IN CROSS-CULTURAL ENCOUNTERS)

อ. ที่ปรึกษา : ศ. ดร. ชัยพร วิชาวุธ : 153 หน้า. ISBN 974-639-638-2

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการยืนยันในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ในบุคคลที่มีการปะทะสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียน นิสิตนักศึกษา ข้าราชการและบุคคลที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นคนไทย อาศัยอยู่ในประเทศไทย 170 คน คนอเมริกัน อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา 155 คน คนไทย อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา 75 คน และคนอเมริกัน อาศัยอยู่ในประเทศไทย 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบกับคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา จะมองตนเองว่ามีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมปทัสถานไทยมากกว่าคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมองตนเอง และในทำนองเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับคนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกาแล้ว คนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะมองตนเองว่ามีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมปทัสถานอเมริกันมากกว่าคนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกามองตนเอง

2. เมื่อเปรียบเทียบกับคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา จะประเมินกลุ่มวัฒนธรรมปทัสถานไทยไปในทางบวกน้อยกว่าคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยประเมินกลุ่มวัฒนธรรมปทัสถานไทย และในทำนองเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับคนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกาแล้ว คนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะประเมินกลุ่มวัฒนธรรมปทัสถานอเมริกันไปในทางบวกน้อยกว่าคนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกาประเมินกลุ่มวัฒนธรรมปทัสถานอเมริกัน

3. เมื่อเปรียบเทียบกับคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา มีการรับรู้วัฒนธรรมปทัสถานไทยกับวัฒนธรรมปทัสถานอเมริกันว่ามีความคล้ายคลึงกันมากกว่าการรับรู้ของคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และในทำนองเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับคนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกาแล้ว คนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะมีการรับรู้วัฒนธรรมปทัสถานอเมริกันกับวัฒนธรรมปทัสถานไทยว่ามีความคล้ายคลึงกันมากกว่าการรับรู้ของคนอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา

ภาควิชา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติกร ปิยะนุสรณ์ ศิริสุข
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C843208 : MAJOR SOCIAL PSYCHOLOGY

KEY WORD: REAFFIRMATION / CULTURAL IDENTITY /CROSS-CULTURAL ENCOUNTERS
PIYANUSORN SIRISUK : THE REAFFIRMATION OF CULTURAL IDENTITY IN
CROSS-CULTURAL ENCOUNTERS. THESIS ADVISOR : CHAIYAPORN WICHAWUT,
Ph.D. 153 pp. ISBN 974-639-638-2.

The purpose of this research was to study the reaffirmation of cultural identity in cross-cultural encounters.

The subjects were 170 Thais in Thailand , 155 Americans in America , 75 Thais in America , and 75 Americans in Thailand .

The instrument in this research was cultural identity questionnaire.

The results are as follows :

1. Compared with Thais in Thailand, Thais in America see themselves as more similar to Thai cultural norm than Thais in Thailand. Similarly, when compared with Americans in America, Americans in Thailand see themselves as more similar to American cultural norm than Americans in America.

2. Compared with Thais in Thailand, Thais in America evaluate their Thai cultural norm less favorably. Similarly, when compared with Americans in America, Americans in Thailand evaluate their American cultural norm less favorably.

3. Compared with Thais in Thailand, Thais in America perceive the Thai cultural norm and non-Thai cultural norm as more similar to each other. Similarly, when compared with Americans in America, Americans in Thailand perceive the American cultural norm and non-American cultural norm as more similar to each other.

ภาควิชา.....
สาขาวิชา.....จิตวิทยาสังคม.....
ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต..... ปิยะพงศ์กรณ์ ศิริสุข.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตากรุณา ความเอาใจใส่ดูแล พร้อมทั้งการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการจาก ศาสตราจารย์ ดร.ชัยพร วิชาวุธ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณครู-อาจารย์ทุกท่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทศาสตร์ความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ดร.อารมณีน จินดาพันธ์ และอาจารย์วรรณสาร วรกิจ กองนโยบายพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ออกจดหมายราชการและติดต่อโรงเรียนนานาชาติให้กับผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ดร.อัปสร มีสิงห์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลใน สถานศึกษานานาชาติ (ISB)

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์และนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และอาจารย์แฉะแนว นักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม ที่ให้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ คุณสวัสดิ์ เกตุมณี เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกชาวไล้ ธนาคารุงเทพ สาขา บางขุนเทียน ที่คำประกันฐานะการเงินให้แก่ผู้วิจัยในการขอวีซ่าเข้าประเทศสหรัฐอเมริกา

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (คณบดีคณะจิตวิทยา) ดร.พรพนระพี ชลวณิช ที่กรุณาว่างเจดหมายฉบับภาษาอังกฤษที่ใช้ในการติดต่อขอทำวีซ่าและเจดหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาและขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณกิตติพันธ์ ธนามันท์ ที่ช่วยแนะนำการเตรียมเอกสารในการทำวีซ่าและติดต่อสถานที่ซื้อตั๋วเครื่องบินในราคาถูก พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านพระอาจารย์มหาเหรียญ เจ้าอาวาสวัดป่าธรรมชาติ คุณสุภพภา ต้นดีสุพัต และคุณตรีวรรณ กุลพญา ที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลใน ลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ชินนท์ ธัมมมันท์กุล ดร.สมโภชน์ เขียมสุภาสิต อาจารย์จุงกุล บุรพวงค์ รศ.ดร.ธีระพร อุวรรณโณ อาจารย์พิฑูล จันโต ร้อยเอกหญิงมันทนา เกวียนสูงเนิน คุณสำราญ สุรุ่งเรืองสันติ คุณไถลิ่ง รุ่ง ทุมกระจ่าง และ คุณประภาพร แซ่เตียว ที่ให้คำปรึกษาและกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณอาจุไฟพร ศิริสุข ที่ยอมเหนื่อยและอนุญาตให้ผู้วิจัยศึกษาต่อ

ขอกราบขอบพระคุณ ร้อยโทอำนาจ ฑะชาญชัยและครอบครัวและครอบครัวทั้งหมดที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านทุนทรัพย์

ขอกราบขอบพระคุณ พ.ต.ท.สัญญา ประกอบผล อาจารย์สุภโชค เสือทอง อาจารย์มุกดา เจียมพานทอง และพี่ ๆ ที่สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ที่คอยให้คำปรึกษา พร้อมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวศิริสุขทั้งหมดในลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นคุณลุงคุณป้า คุณอา และน้อง ๆ ทุกคน ที่ให้การช่วยเหลือทุกด้านแก่ผู้วิจัยในขณะเก็บข้อมูลที่นี่

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และคุณพ่อ-คุณแม่บุญธรรม ที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีชีวิตนี้

ขอขอบคุณเพื่อนทุกคนทุกสมัยที่ให้กำลังใจและคอยถามไถ่อยู่เสมอและขอบคุณน้องตัมที่ห่วงใยและดูแล

นางสาวปิยะนุสรณ์ ศิริสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย.....	3
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	10
คำจำกัดความ.....	10
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	11
ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ.....	11
2 วิธีดำเนินการวิจัย	
กลุ่มตัวอย่าง.....	12
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	14
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
4 อภิปรายผลการวิจัย.....	35
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	39
รายการอ้างอิง.....	46
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	49
ภาคผนวก ข.....	97
ภาคผนวก ค.....	148

สารบัญ (ต่อ)

ประวัติผู้วิจัย.....	หน้า 153
----------------------	-------------

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย.....	12
2	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของค่าความ เที่ยงของแบบวัดเอกลักษณะทางวัฒนธรรมในกลุ่มคนไทยที่ทดสอบด้วยวิธีทดสอบ ซ้ำ.....	19
3	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของค่าความ เที่ยงของแบบวัดเอกลักษณะทางวัฒนธรรมในกลุ่มคนไทยที่ทดสอบด้วยวิธีทดสอบ ซ้ำผลต่างไม่เกิน 1	20
4	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของค่าความ เที่ยงของแบบวัดเอกลักษณะทางวัฒนธรรมในกลุ่มคนอเมริกันที่ทดสอบด้วยวิธี ทดสอบซ้ำ.....	21
5	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของค่าความ เที่ยงของแบบวัดเอกลักษณะทางวัฒนธรรมในกลุ่มคนอเมริกันที่ทดสอบด้วยวิธี ทดสอบซ้ำผลต่างไม่เกิน 1	22
6	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ตนเอง โดยกลุ่มคน 4 กลุ่ม.....	26
7	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ลักษณะคนไทยส่วนใหญ่ โดย กลุ่มคน 4 กลุ่ม.....	27
8	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ลักษณะคนอเมริกันส่วนใหญ่ โดย กลุ่มคน 4 กลุ่ม.....	28
9	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการประเมินสิ่งที่ชอบและปรารถนา ตามการ รับรู้ของกลุ่มคน 4 กลุ่ม.....	29
10	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ตนเองกับลักษณะคนไทยส่วนใหญ่ โดยไทยในไทย กับ ไทยในอเมริกา.....	30
11	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ตนเองกับลักษณะคนอเมริกันส่วนใหญ่ โดยอเมริกันในอเมริกา กับ อเมริกันในไทย.....	31
12	ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ลักษณะกลุ่มคนไทยส่วนใหญ่ข้อความทางบวกของ ไทยในไทย กับ ไทยในอเมริกา.....	32
13	ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ลักษณะกลุ่มคนอเมริกันส่วนใหญ่ข้อความทางบวก ของอเมริกันในอเมริกา กับ อเมริกันในไทย.....	32

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ลักษณะคนไทยส่วนใหญ่ กับ ลักษณะ คนอเมริกันส่วนใหญ่ โดยไทยในไทย กับ ไทยในอเมริกา.....34
15	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ลักษณะคนไทยส่วนใหญ่ กับ ลักษณะ คนอเมริกันส่วนใหญ่ โดยอเมริกันในอเมริกา กับ อเมริกันในไทย..... 34
16	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพทั้งของคนไทยและอเมริกันที่รวบรวม มาจากงานวิจัย ตำราที่นักวิชาการเขียน และวิทยานิพนธ์..... 49
17	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพของคนไทยที่เหมือนกันและซ้ำกัน จำนวน 86 คำ..... 52
18	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพของคนอเมริกันที่เหมือนกันและซ้ำกัน จำนวน 35 คำ..... 54
19	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพของคนไทยที่มีความหมายเหมือนกัน จำนวน 80 คำ..... 55
20	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพของคนอเมริกันที่เหมือนกันและซ้ำกัน จำนวน 31 คำ..... 57
21	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพทั้งของคนไทยและอเมริกันที่ซ้ำกัน จำนวน 9 คำ..... 58
22	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพของคนไทยที่มีความหมายเหมือนกัน จำนวน 71 คำ..... 59
23	คำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะบุคลิกภาพของคนอเมริกันที่เหมือนกันและซ้ำกัน จำนวน 22 คำ..... 61
24	มัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินตนเอง ลักษณะคนไทย ส่วนใหญ่ และลักษณะคนอเมริกันส่วนใหญ่ ตามการรับรู้ของไทยในไทย, ไทยใน อเมริกา, อเมริกันในอเมริกา และ อเมริกันในไทย..... 62
25	มัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความน่าปรารถนา ตามการรับรู้ ของไทยในไทย, ไทยในอเมริกา, อเมริกันในอเมริกา และ อเมริกันในไทย..... 70
26	มัชฌิมเลขคณิตของการประเมินตนเอง ลักษณะคนไทยส่วนใหญ่ และลักษณะ คนอเมริกันส่วนใหญ่ ตามการรับรู้ของกลุ่มคน 4 กลุ่ม โดยเรียงจากคะแนนสูง 10 ลำดับ..... 77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

27	มัชฌิมเลขคณิตของความน่าปรารถนาตามการรับรู้ของกลุ่มคน 4 กลุ่ม โดยเรียงจากคะแนนสูง 10 ลำดับ.....	80
28	มัชฌิมเลขคณิตของการประเมินตนเอง ลักษณะคนไทยส่วนใหญ่ และลักษณะคนอเมริกันส่วนใหญ่ ตามการรับรู้ของกลุ่มคน 4 กลุ่ม โดยเรียงจากคะแนนต่ำ 10 ลำดับ.....	82
29	มัชฌิมเลขคณิตของความน่าปรารถนา ตามการรับรู้ของกลุ่มคน 4 กลุ่ม โดยเรียงจากคะแนนต่ำ 10 ลำดับ.....	85
30	มัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินสิ่งที่ชอบและปรารถนาของกลุ่มคนไทยและกลุ่มคนอเมริกัน.....	87
31	ข้อความทางบวกในกลุ่มคนไทย จำนวน 51 ข้อ.....	95
32	ข้อความทางบวกในกลุ่มคนอเมริกันจำนวน 59.....	96

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ขั้นตอนการสร้างแบบวัดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	18